מתני' *שרשי אילן א] [של] הדיוט הבאין בשל הקדש, ושל הקדש שבאין בשל הדיוט לא נהנין ולא מועלין מעין שהוא יוצא מתוך ב] השדה של הקדש לא נהנין ולא מועלין, יצא חוצה לשדה נהנין ממנו המים שבכד של זהב לא נהנין ולא מועלין, נתנן ג] בצלוחית מועלין בהן ערבה לא נהנין ולא מועלין ר"א ברבי צדוק אומר (נהנין) ד] היו הזקנים (שנהנים ממנו) בלולביהן:

גמ' אמר ר"ל אין מועלין בכולן אבל מועלין בשלש לוגין והקתני סיפא נתנן לצלוחית מועלין בהן מכלל דרישא אפילו בשלשת לוגין נמי לא, אלא אי איתמר אסיפא איתמר מועלין בהן אמר ר"ל אין מועלין אלא בג' לוגין ורבי יוחנן אמר מועלין בכולן, למימרא דקסבר ר"ל יש שיעור למים *והתנן ה] אמר ר"א המנסך מי חג בחג בחוץ, חייב ואמר רבי יוחנן משום מנחם *יודאפה: ר"א בשיטת ר"ע ו] אמר דדריש "נסכיהם" *אחד (א) ניסוך המים ואחד ניסוך היין ואמר ריש לקיש אי מה יין שלש לוגין אף מים שלש לוגין, מכלל דסבר ריש לקיש אין שיעור למים? לטעמא דמנחם יודאפה קאמר:

מתני' *הקן שבראש האילן של הקדש לא נהנין ולא מועלין, שבאשירה יתיז בקנה. המקדיש את החורש מועלין בכולו: **גמ'** איתמר

שנאמר שה איש אלא להוציא כלאים *למאי אי לבכורה יליף העברה העברה ממעשר *ומעשר תחת תחת מקדשים ל"ל למילף בכור ממעשר ומעשר מקדשים ליליף בכור מקדשים בגזרה שוה דאמו אמו י] וי"ל דלא דריש לה אלא לענין דבר התלוי באם כגון הנקה דהכא וכגון לענין לידה בריש פ' יוצא דופן (נדה דף מ.) אבל לענין דבר אחר לא ניתנה לידרש ובהאי תירוצא מיתרצא קושיא אחריתא שיש להקשות היאך יליף מבכור שהוא אסור להניק והא אין דנין אפשר יא] משאי אפשר מבכור דליתיה בהנקה דוכר הוא ולפי מאי דפרי' ניחא דע"כ צריך ללמוד מבכור *(לענין יב] מ"מ ואף) לענין דילפינן *מגזירה שוה דהעברה העברה מ"מ כיון יג] דלא ניתן ללמוד מוקדשים מבכור *)לענין הנקה אע"ג דאפשר מאי אפשר הוי כמו כן לענין מעשר יד] (אלא) ילפינן שפיר מבכור כך דקדק ופרי' ליישב שיטת התוס' על בוריה וכל זה דוחק מאד ועוד קשיא דמילתא דפשיטא הוא חולד המעושרת לא יינק מן המעושרת כיון שהוא חולין דהא כבר תנא לעיל חלב המוקדשין לא נהנין ועוד דקאמר ואחרים מתנדבין כן ובמתני' פירשתי שהיו עשירים מתנדבים להניק טו] את הולדות מבהמות שלהם ומה נדבה היא זאת כיון דלית שום ריוח להקדש לכך נראה למורי ר' הרב ר' פרץ שיחי' דמתני' איירי בוולד מעושרת וולד מוקדשים שילדו משהיו מוקדשין והייט רבותא דאפ"ה אסור להניק מהם והייט הא דקאמר ואחרים מתנדבין כן שבשביל שהיו הולדות *להקדש היו מתנדבין להניק אותם וקבעי בגמרא מנה"מ דלא יינק מאמו והכתיב תחת אמו דמשמע אפילו היתה אמו קדושה מ"מ יונק ממנה טז] וקאתיא העברה העברה מבכור מה בכור מועלין בו פירוש שאסור להניק את הבכור מבהמת מעשר וקדשים דהא לא מליט בכור של בהמת מעשר וקדשים שהרי הם פטורים מן הבכורות יז] אף מעשר כלומר אף ולד שהוא קדוש קדושת המעשר שנולד מבהמת מעשר אסור להניק מאמו שהוא מעשר וחלב המוקדשין נמי אתיא אמו אמו מבכור דמה אמו האמור בבכור אינה של הקדש דבהמה של הקדש פטורה מן הבכורה אף אמו האמור בקדשים דכתיב שבעת ימים (יהיה) תחת אמו דמשמע לפי הפשט שמותר להניק לולדות של בהמת קדשים מאמו שהיא קדושה אינו כן דודאי יח] אותה אם דחולין ולכך מותר להניק מאמו אבל אם היא קדושה אסור להניק לו והשתא ניחא דשפיר אצטריך ג"ש להכי דאף כשהולד של הקדש אסור יט] להביא מן האם וגם ניחא דלא ילפינן התם מהך ג"ש דאמו אמו דהא לא דרשינן הך ג"ש אלא ללמוד דאמו דגבי קדשים ר"ל שהאם חולין כמו אמו דגבי בכור כדפירשנו: **שרשי** אילן של הדיוט כ] בב"ב פרק לא יחפור (דף כו:) מפרש לה שפיר: **מים** שבכד של זהב · בשמחת בית השואבה איירי שהיו ממלאים *מאתמול ממי השלוח ונותנין אותה לחבית שאינה מקודשת שלא יהיו נפסלין כא] [בלינה] כדאמר פרק לולב וערבה (סוכה דף מח:) *ואין תימא *דכד היינו חבית (ב"ק דף כז.): כב] **נתנן** לצלוחית · אותה צלוחית היתה כלי שרת ולכך מועלין בהם:

ערבה כג] היו מקיפין המזבח · ולא נהנין ולא מועלין לפי שלא *קדשו: להנין היו מהם זקנים בלולביהם קסבר מצות לאו ליהנות ניתנו:

אבל מועלין בג' לוגין · וקס"ד דקאי ארישא דמתני' דקאמר מים שבכד לא נהנין ולא מועלין וקאמר דבג' לוגין מועלין ולהכי פריך והא קתני סיפא נתנו בצלוחית מועלין בהן דמשמע אבל *ארישא ליכא מעילה כד] שבכד לא נקדש אלא [אי] איתמר כו' אמר ר"ש בן לקיש ל"ש הא דקאמר גבי צלוחית דמועל בהן אלא בג' לוגין דקסבר יש שיעור למים בג' לוגין ואם יש יותר מג' לוגין דאין *המים מקודש כ"א כשיעור הצריך לנסכי המים אבל אם כה] ישתה מג' לוגין האחרונים יהיה מועל וי"מ שהיה בו בכלי הרבה מים וקאמר דאין מועלין עד שישתה שלשה לוגין דהוא שיעור כו]: **רבי** *אליעזר בשיטת ר"ע רבו אמר · ונסכיה איט אומר נסכה אלא ונסכיה דמשמע ב' ניסוכין ומקיש ניסוך המים לנסכי יין הואיל ומחד קרא נפקי מה נסכי יין המנסכו בחוץ כז] יהא חייב וא"ר"ל אי מה יין ג' לוגין כח] אף מים ג' לוגין ובזבחים פרק השוחט והמעלה (דף קי:) מסיק בתר הכי והא מי החג קאמר כט] דאין שיעור למים וסיומא דקושיא הוא כלומר וכ"ת דאין ה"נ והא מי החג קאמר דמשמע דאין שיעור למים אלמא קסבר רשב"ל אין שיעור למים *ואי קסבר יש שיעור א"כ מאי פריך אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין והא איהו גופיה אית ליה הכי ומשני לטעמא דמנחם יודפאה קאמר כלומר ר"ל גופיה סבר דיש שיעור למים והא דקפריך התם אי מה נסכי יין כלומר לטעמא ל] *דמכח הך קפריך דפירש טעמא דר"א ואית ליה לר"א דאין שיעור למים ולהכי פריך הואיל ור' אלעזר מקיש מים ליין א"כ אמאי קאמר אין שיעור למים וי"מ דההיא דלעיל דמועלין בג' לוגין אליבא דמנחם דמפיק ליה מקרא דאיתקש נסכי מים לנסכי יין וא"כ יש שיעור למים ול"נ דהכא מנחם יודפאה מאן דכר שמיה ועוד דבפרק השוחט והמעלה (ג"ז שם) משמע דמנחם לא] לא בעי שיעור וקושיא דר"ל דמקשה ליה לאו מילתא היא:

הקן שבראש האילן · בגמ' מפרש לה שפיר: **יתיז** בקנה · ולא לב] יקחס בידו אלא מנענעו ע"י מקל ויפול: **המקדיש** החורש · יער בל' תרגום לג]:

מותרת

מתני' שרשי אילן של הדיוט הבאין לשל הקדש לא נהנין ולא מועלין · דאזלינן בתר אילן ואילן בשל הדיוט קאי: **ושל הקדש הבאין בשל הדיוט** · נמי *לא מועלין, ולא נהנין הואיל ועיקרו קאי בשל הקדש: **מעין היוצא בתוך שדה הקדש** · שהמעין מתוך שדה של חולין הוא נובע אלא שיוצא ומושך בתוך שדה של הקדש לא נהנין ממנו כל זמן שהוא בתוך שדה של הקדש ז] (הו מועלין) ולא מועלין בו כל מי שהוא שותה ממנו בתוך שדה של הקדש: **המים שבתוך הכד של זהב** · באותו כד שהיו ממלאים לצורך ניסוך כדתנן בפ' לולב וערבה (סוכה דף מח:) כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיה ממלא מע"ש מן השילוח בחבית של זהב שאינה מקודשת כדי שלא יפסל בלינה ובאותם מים שבחבית של זהב שאינה מקודשת לא נהנין משום דנתמלאו לצורך הקדש: **ולא מועלין** · משום דלא נתקדשו לניסוך המים למעילה עד שינתנו בצלוחית של זהב דהויא כלי מקודש לכך: **ערבה** · (שהיה ח] סידור) *בהר הבית) לא נהנין ממנה קודם שזקפוה אצל המזבח הואיל ולכך עומדת אבל משזקפוה דנעשית מצותה נהנין ממנה: ט] (נהנין) **היו ממנה וקנים**, (ב) **בלולביהן** · אפי' קודם שנזקפה אצל המזבח: **גמ' אין מועלין בכולן** · שאם יש באותו כד של זהב יותר מג' לוגין אין מועלין בהן אבל אם יש בכד ג' לוגין לא פחות ולא יותר *דהוי ביה שיעור ניסוך מועלין בו: **והקתני סיפא נתנן בצלוחית מועלין בהן מכלל דרישא** · בכד של זהב אפי' בג' לוגין גרידי אין מועלין: (ג) **דיש שיעור למים** · של ניסוך דהייט ג' לוגין להכי אין מועלין בהו אלא בג' לוגין כשיעור הראוי לניסוך ור' יוחנן סבר אין שיעור למים להכי קאמר מועלין בכולן: **והתנן ר"א אומר המנסך מי החג בחוץ חייב** · משום מעלה בחוץ דכל דבר שהוא מתקבל בפנים חייבין עליו משום שחוטי חוץ כדאמרינן במסכת זבחים: **וא"ר יוחנן משום ר' מנחם יודפאה** · התם בפרק השוחט והמעלה בחוץ: **ואחד ניסוך המים** · וכיון דניסוך המים נפקא ליה מדאורייתא מש"ה קאמר דחייב עליו משום מעלה בחוץ: **וא"ל ר"ל לר' יוחנן** · כיון דאמרת דר"א בשיטת ר"ע אמרה דדריש נסכיהם ואמרת דניסוך המים הוי דאורייתא כמו ניסוך היין א"כ נימא הכי אי מה יין ג' לוגין ומדקאמר ליה ר"ל הכי מכלל דסבירא ליה דאין שיעור לניסוך המים: **לטעמיה דרבי מנחם יודפאה קאמר** · וקא"ל ר"ל לטעמיה דר' מנחם דאמר אין שיעור למים וקדריש "נסכיהם" אי מה יין ג' לוגין אף מים ג' לוגין, והא שמעינן ליה לרבי יוחנן דאמר משום מנחם יודפאה מועלין בכולן דמשמע דאין שיעור למים, אבל ר"ל לעולם סבירא ליה דיש שיעור למים כדאמרינן לעיל: **מתני' הקן שבראש האילן** · בגמרא מפרש מאיזה עצים הוא עשוי: **יתיז בקנה** · שאם אינו יכול להגיע בידו לקן יפיל בקנה הקן לארץ אבל לא יעלה לאילן ויקחנו שלא יהנה מן האילן בעלייתו כשעולה עליו ובגמרא מפרש מאי יתיז: **המקדיש את החורש מועלין בכולו** · בעלים בענפים ובנובייה: **גמ'**

דלא

וקאמר למפרכי מאי אי לבכור כו' נ"ק

*ואי למעשר יליף מהם כו' נ"ק

כט א ב מיי' פ"ח מהל' מעילה הלכה ו:

ל ג מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה ט:

לא ד מיי' שם פ"ח הל' ו:

לענין הנקה ואע"ג דילפי' בכור ממעשר לענין כלאים מג"ש כו' נ"ק

*נ"א בג"ש דהעברה העברה כיון דלא ניתן ללמוד כו' כ"א לענין הנקה כו'

*)אלא לענין הנקה ילפינן שפיר אע"ג דהפסר מקרא הוא וכמו כן לענין מעשר ילפינן שפיר

לב ה מיי' פ"ב מהלכות מעילה הלכה ט:

לג ו מיי' פ"ח מהלכות מעה"ק הלכה ג:

[נ"ל נסכיה ועיין תוס' וכ"ס בזבחים וכן סוכה בסמנים ב: דדוקא נסכים דריש ר"ע ולא ונסכיהם כמבואר שם ברש"י דהל"כ ס"ל לסוכיר בשפ' ע"ש]

לד ז מיי' פ"י מהלכות תמידין ומוספין הלכה ז:

של הקדש נ"ק

לה ח מיי' פ"ח מהל' מעילה הלכה ו:

לו ט מיי' פ"ז מהלכות ע"ז הל' יב טור ש"ע יו"ד סי' קמב סעיף ח:

לז י מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה ח:

מע"ש נ"ק

ואי קימא דהכא תני כד דכד כו' נ"ק

מבנה
I II
ב' לשונות
בריש לקיש
נושא
הנהנה מהמים
המוקדשים לניסוך
בסוכות -
האם יש שיעור
למים - כלומר
ואין מעילה אא"כ
יש בצלוחית
ג' לוגין מים
לא פחות
ולא יותר

נושא
הורדת קן
א - שבראש אילן
של הקדש
ב - שבאשירה

לא מועלין הואיל ועיקרו קאי בשל הדיוט נ"ק

רש"ק מ"ז

בצד המזבח נ"ק

זבחים קי:

[שם ע"ש ושם איתא יודפאה ופרש"י דמן יודפת]

נ"ל דאית ביה

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דדריש נסכיהם אחד ניסוך היין ואחד ניסוך המים ואמר ר"ל: (ב) רש"י ד"ה נהנין וכו' זקנים שנהנו בלולביהן: (ג) ד"ה והקתני סיפא וכו' מועלין בהן הס"ד ואח"כ מ"ה אלא בג' לוגין ד"ה יש שיעור·

קדשו הס"ד ואח"כ מה"ד שנהנין ממנו בלולביהן כו' נ"ק

ברישא נ"ק

כ"א בכלי מקדש נ"ק

נ"ל אלעזר

דאי קסבר נ"ק

לטעמא דמנחם קפריך דפי' כו' נ"ק

◆

שיטה מקובצת

א] אילן של הדיוט: ב] מתוך שדה של אות ת' נמחק: ג] נתנן · עיין תוספות זבחים (דף קי): ד] נהנין ס"א נותנין היו ממנה זקנים בלולביהן: ה] והתנן ר' אלעזר אומר המנסך: ו] ר"ע רבו אמר דדריש תנסכיה בשני נסוכין הכתוב מדבר אות מ' נמחק: ז] תיבות הוו מועלין נמחק: ח] שהיו סודרין אצל המזבח לא: ט] מה"ד נותנין היו ממנה: י] אמר כי הכא ר"ל תנו"ש דאמר אמר לא דריש: יא] אפשר מאי אפשר כגון בכור דלא אפשר בהנקה דוכר: יב] לענין הנקה מגו"ש דאמר אמר דלא שייכא למדרש דבר אחר ואף תיבות מ"מ נמחק: יג] כיון דניתן ללמוד תיבת דלא נמחק: יד] מעשר נאמר דילפינן שפיר מבכור כך דקדק מורי לישב שיטת: טו] להניק אותן הולדות: טז] ממנה דאע"ג דאמת הוא דהחלב של מוקדשים אסור בהנאה כדפי' משום דכתיב ואכלת בשר ולא חלב אימא ה"מ להדיוט אבל הכא דהולדות הם קדושים א"כ היינו צורך גבוה אימא לא לכך בעי מנלן וקאמר אתיא העברה: יז] הבכורות כדאיתא התם ולא שכבר קדוש אף: יח] דודאי אמו ר"ל אם: יט] אסור לתניק מן: כ] של הדיוט כו' לא נהנין ולא מועלין בהן בפרק לא יחפור מוקי האי בגידולין הבאין לאחר מכאן דקסבר אין מעילה בגידולין מעין היוצא לא נהנין ולא מועלין לא מועלין מן הדין דמים מן התהום קאתו ואינם בכלל הקדש ולא נהנין היינו משום מראית העין כל זמן שלא יצא מן השדה של הקדש: כא] נפסלין בלינה כדאמר פרק לולב וערבה וכד היינו חבית: כב] מה"ד נתנן לצלוחית: כג] ערבה שבת היו מקיפין המזבח לא נהנין ולא מועלין לפי שהיו עומדות למצוה ואינו קדוש נותנין היו מהם הזקנים בלולביהם: כד] מעילה שהכד לא נתקדש אלא אי איתמר: כה] אם יש בה יותר מג' לוגין לא ימעול וי"מ: כו] שיעור ניסוך הס"ד ומה"ד מנחם יודפאה דמן יודפת ר' אלעזר בשיטת ר"ע: כז] בחוץ חייב אף נסכי מים המנסכו בחוץ יהא חייב בחוץ דהיינו זמנו של ניסוך המים: כח] לוגין דכתיב רביעית ההין אף: כט] תיבות דאין שיעור למים נמחק: ל] לטעמא דמנחם יודפאה קפריך: לא] דמנחם יודפאה לא: לב] ולא יעלה בידיו דא"כ נהנה מן האשרה אלא: לג] תרגום' מעל בכולו בעצים ובשפוי ובנביה שהכל קדוש י"א נכייה הוא הנסורת דקה שנופל מן המגירה וי"א נבייה בבית והן העלין ובא משורש ינבון:

◆

רבינו גרשום

מעל: שרשי אילן של הדיוט הבאין בשדה של הקדש לא נהנין ולא מועלין הואיל ואמרינן בתר אילן אזלינן ואילן בשל הדיוט קאי: ושל הקדש הבאין בשל הדיוט נמי · אע"ג דמצינן למימר הא אזלינן בתר אילן ושרשי אילן דקאי בשל הקדש ולהדרי ביה מעילה אפ"ה אין בו מעילה דבגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקסבר האי תנא אין מועלין בשבח הקדש מדאורייתא מעין שהוא יוצא כו' · הכי הוא דמעין של הדיוט הוא ונובע משדה חולין ויוצא ומושך בתוך שדה של הקדש לא נהנין ממנו בתוך שדה של הקדש ולא מועלין: יצאו המים · מתוך שדה של הקדש נהנין ממנו לכתחלה: המים שבכד של זהב · אותו כד של זהב שבו ממלאין הניסוך כדתנן בפרק לולב וערבה כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהוא ממלא מע"ש חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח כו': ובאותן מים לא נהנין ולא מועלין · משום דלא איקדשו לניסוך המים למעילה עד שניתנו בצלוחית דהיינו כלי מקודש: ערבה · שהיו סודרין אותה אצל המזבח לא נהנין כו': נותנין היו ממנה בלולב · לכתחלה: אמר ריש לקיש אין מועלין בכולן · הכי קאמר אם יש באותה כד של זהב יותר משלשת לוגין או פחות מג' לוגין אין בהן מעילה בכולן כלל: אבל · אם יש בכד ג' לוגין לא פחות ולא יותר מועלין באותן ג' לוגין משום דבכך הוא שיעור ניסוך: והא קתני סיפא נתנן בצלוחית מועלין· מכלל דרישא בכד של זהב אפי' בג' לוגין גמורין אין מועלין: יש שיעור למים · הכי משמע שאין מועלין במים עד שיהא בהן כשיעור מצותן לנסך והיינו ג' לוגין: והתנן ר' אלעזר אומר המנסך מי חג בחוץ · במס' זבחים היא: לטעמא דמנחם יודפאה קאמר · איהו ודאי ריש לקיש בעי שיעור אלא לטעמא דמנחם קא בעי אי מה כו': הקן שבראש אילן · עצים שעשוי מהן הקן: יתיז בקנה · יתיז בקנה ויפיל הקן לארץ ויהנה ממנו: המקדיש את החורש כל היער מועלין בכולו · בעצים ובענפים ובעלים:

גוברים